

Roger Powell

En engelsk bogbinder

Af ORLA NIELSEN

Midt i vor industritid er det velgørende at møde mennesker, der udøver et rigtigt håndværk, og for hvem dette er en naturlig bestanddel af deres liv. Mennesker, der ikke lader sig lokke af tilfældige strømninger eller moderetninger, men går den på samme tid jævne og trange vej frem mod opstillede idealer.

Et sådant menneske møder man i ROGER POWELL, en engelsk bogbinder, der lever *for* sit håndværk, men dårligt kan leve *af* det. Han har været nødt til at sammenarbejde to leveveje; det gør ham dog ikke mindre som bogbinder betragtet.

Den følgende skildring af denne mand er bygget dels på indtryk fra et besøg hos ham i 1951 og dels ved hjælp af den korrespondance, der siden er ført. Bogfolk vil sikkert i fremtiden yderligere udforske hans liv og arbejde, for der er ingen tvivl om, at Roger Powell med årene vil blive mere kendt i Europa og vil få indflydelse på indbindingskunsten også udenfor England.

Han har en fint udviklet sans for symbolik og benyttelsen deraf, og hans forankring i tidligere mestres arbejde er et stort plus. Han bygger videre på traditionerne, men har sin egen smag og viger tilbage for efterligninger.

Roger Powell er født i London 17. maj 1896. Faderen var viceskoleinspektør på Bedales School fra den blev åbnet og igennem hele 40 år. Den er nu en af de ledende skoler med fællesundervisning i England. Roger var selv en af eleverne i årene 1907-15.

Efter skolegangen kom han ind i hæren og senere i luftvåbnet. Det var under den første verdenskrig, som han oplevede på nærmeste hold ved togter til Palæstina, Ægypten og Sudan. Ved

krigens slutning bosatte han sig i Sussex og ernærede sig i en årrække ved at holde hønseri.

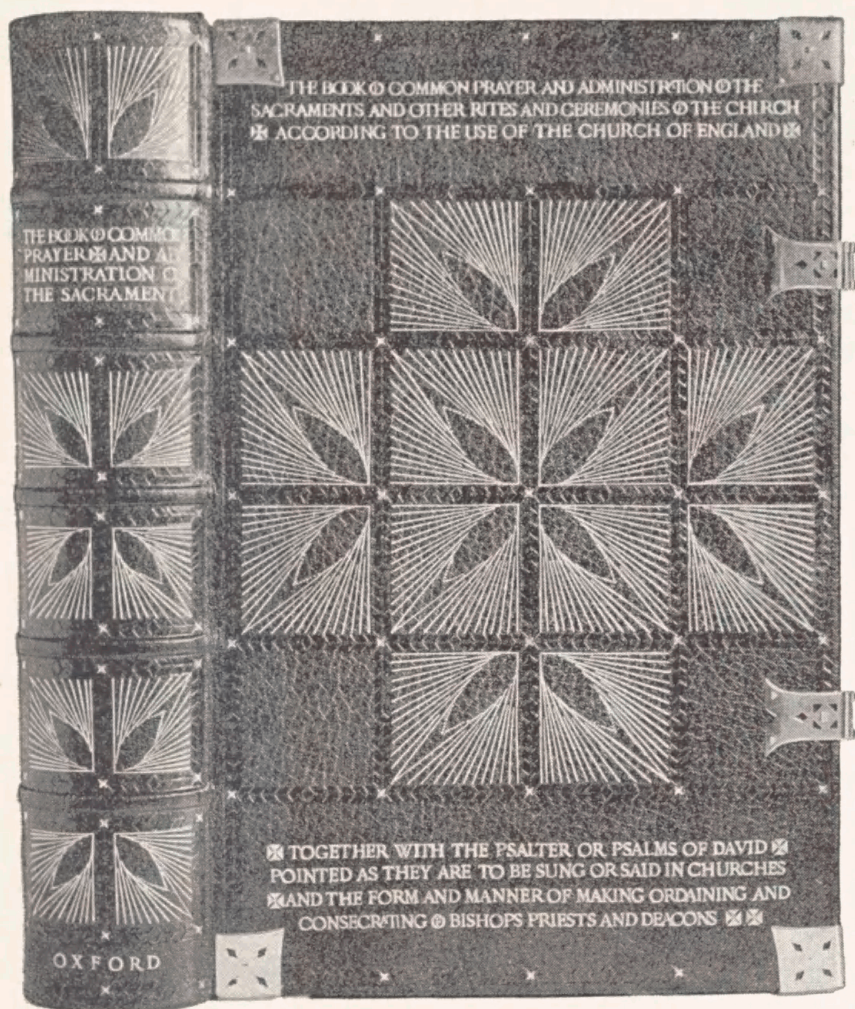
I 1930, altså først i en alder af 34 år, tog Powells tanker om at blive bogbinder så meget form, at han lod sig indskrive til undervisning i bogbinding på »The London County Council's Central School of Arts and Crafts«. Det var under så fremragende en bogbinder og læremester som DOUGLAS COCKERELL.

Men Roger Powell havde interesseret sig for bøger og bind længe før den tid. Allerede i skolealderen indbandt han sin første bog. Han blev hjulpet til rette af faderen, hvis broder havde fået undervisning hos Douglas Cockerell og erhvervet en anelig dygtighed. Powells oldefar indbandt bøger som hobby, så der er vel ikke noget overraskende i, at efterkommerne betragtede bogindbinding som et ganske almindeligt tidsfordriv på samme måde, som folk skærer i træ eller laver håndarbejde til egen fornøjelse.

Der var en række forbindelser mellem faderen og dennes broder og WILLIAM MORRIS' fornyelse af håndværket i England. Derfor var det næsten uundgåeligt, at Powell søgte til Douglas Cockerell, da han besluttede at blive bogbinder. Cockerell fulgte jo nøje i fodsporene efter COBDEN SANDERSON, der gjorde en stor indsats for at hæve bogbindene op over det beklageligt lave stade, de stod på en overgang i det nittende århundrede. Her knyttedes da det håndværksmæssige slægtskab tilbage til William Morris.

Det var Douglas Cockerell, som i begyndelsen af vort århundrede inspirerede så mange amatører og professionelle bogbindere. Hans lærebog »Bookbinding and the Care of Books« vandt stor udbredelse og blev oversat til en række sprog.

Powell kunne ikke nøjes med at være amatør, dertil var hans interesse og virketrang for stor. Længe havde han da heller ikke været under kyndig vejledning på kunst- og håndværkerakademiet, før han startede sit eget bogbinderi i London. Her arbejdede han alene i nogle år. Men i 1935 kom der bud fra Cockerell,

1. Andagtsbog (Book of Common Prayer) i rødbrunt Levant Morocco.
Ejes af Bisham Parish Church, N^v Marlow.

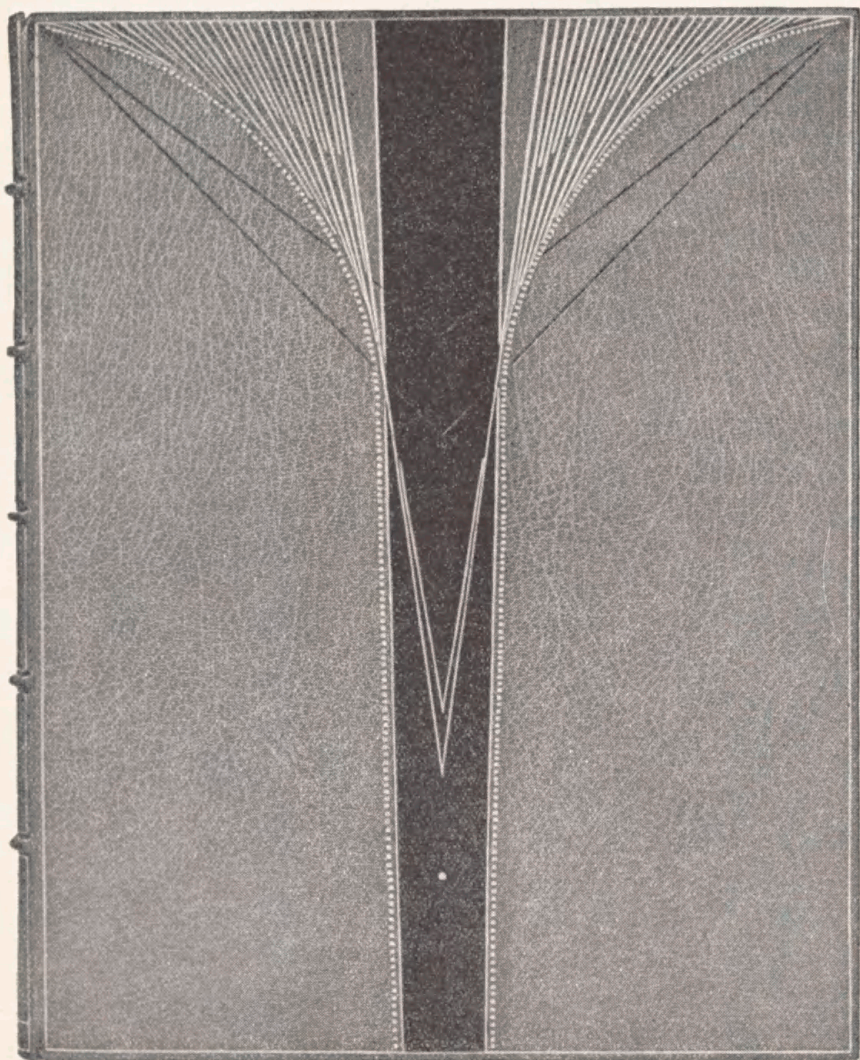
der havde et større værksted i Letchworth sammen med sin søn SYDNEY COCKERELL. De ville gerne have et samarbejde med ham. Powell sagde ja, og der begyndte en tid, som uden tvivl har haft overordentlig stor betydning for hans videre udvikling som bogbinder. Året efter blev han optaget som kompagnon.

Netop fra dette år stammer den første illustration af et af hans bind (fig. 1). Det er en meget smukt forarbejdet andagtsbog tilhørende Bisham Parish kirken i N^v Marlow; skindet er Levant Morocco i en rød-brun, nærmest bordeaux farve. Blindtrykte rammer holder de mange guldstråler i façon og giver plads til tre og fire tekstlinier på forpermen. Selvom der er anvendt meget guld, virker bindet ikke overfyldt. Arbejdet er helt igennem Powells eget bortset fra sølvhjørner og -spænder, der er udført af V. Mitchell i Letchworth.

Der fulgte nu en række travle år, hvor Powell af og til fik orlov fra værkstedet og tog på forskellige korte kursus på »The County Council« i Hertfordshire. Samtidig satte han sig grundigt ind i behandling og opdyrkning af jorden og fungerede som en slags hande­lsgartner, vel vidende, at det ville blive vanskeligt at ernære sig som bogbinder alene, når han ville hellige sig personligt og kunstnerisk præget bogarbejde.

Under den anden verdenskrig begyndte Powell selv at meddele sine indvundne erfaringer videre, idet han fik overdraget at undervise i bogbinding på »The Royal College of Art«, som på den tid var evakueret til Ambleside i det bjergrige og natur­skønne Lake District i Nordengland. Der viste sig udelt tilfredshed med hans metoder, og han fik også tildelt undervisningen på grevskabsrådets centralskole for kunst og håndværk i London. På begge disse poster efterfulgte han Douglas Cockerell, der ønskede at trække sig tilbage og helt vie sin tid til værkstedet.

Fra omkring 1944 stammer det bind, Powell har udført til et manuskript af Wilfrid Gibson (fig. 2). Helbindet består af rød oaseged med mørkegrøn pålægning. Der er ved den enkle og

2. Manuskript til »Challenge» af Wilfrid Gibson i rød oaseged med mørkegrøn pålægning. Privateje.

klare, halvsymmetriske dekoration anvendt både forgyldning og blindtryk. Her spores en tydelig forenkling i stilen i forhold til det første, der var lavet otte år tidligere.

Det gode og frugtbringende kompagniskab med Cockerell og søn varede i 11 år, indtil Powell i 1947 løsrev sig og flyttede sine teltpæle til Hampshire nær den lille by Petersfield. Han vendte tilbage til den egn, hvor han havde tilbragt sine drengear og sin skoletid. En lille landejendom blev det sted, hvor han indtil nu har boet med hustru og to børn. I ejendommens ene ende blev værkstedet indrettet i et rum, der tidligere havde været både spise- og anretterværelse. Den resterende del giver rigelig plads til familien, og på den omliggende jord og i udhus trives køer, høns, grise og bier, thi – som Roger Powell selv siger – »det er nødvendigt at dyrke begge leveveje for at kunne holde hus«.

Hvordan er da det værksted, der har givet rum for udførelse af Powells senere bind, af hvilke nogle vises på de følgende billeder? Artiklens forfatter husker så tydeligt synet af det for to år siden. Det er ikke noget overvældende stort lokale, antagelig omkring 30 kvadratmeter. Det er lyst og venligt med ideelle træborde og skabe og duft af udsøgte skindsorter. Ingen store, klodsede maskiner fylder op. Der findes et par jern-stokpresser og et mandshøjt solidt jernskab til opbevaring af sjældne og kostbare bøger. Men ellers er hovedparten af det øvrige inventar af træ. Det gælder f. eks. papsaksen, der er indrettet meget praktisk med hylder og skuffer og kun knivene af metal. Skæremaskine? Hellige enfold! hvem tror for alvor, at en sådan ville gøre sig her. Nej, boghøvlen er våbnet mod de flossede bladkanter. Om den værnes der her som andre steder i England. Den laver de fineste snit, når den er i de rigtige hænder, så der ikke tiltrænges stort slibearbejde, hvis der skal guld eller farver på. I det hele taget beskæres bøgerne ikke meget, og i mange tilfælde kun foroven.

Heftningen foregår hovedsagelig på ægte bind. Drejer det sig om gamle bøger, er der slet ingen diskussion om dette spørgsmål.

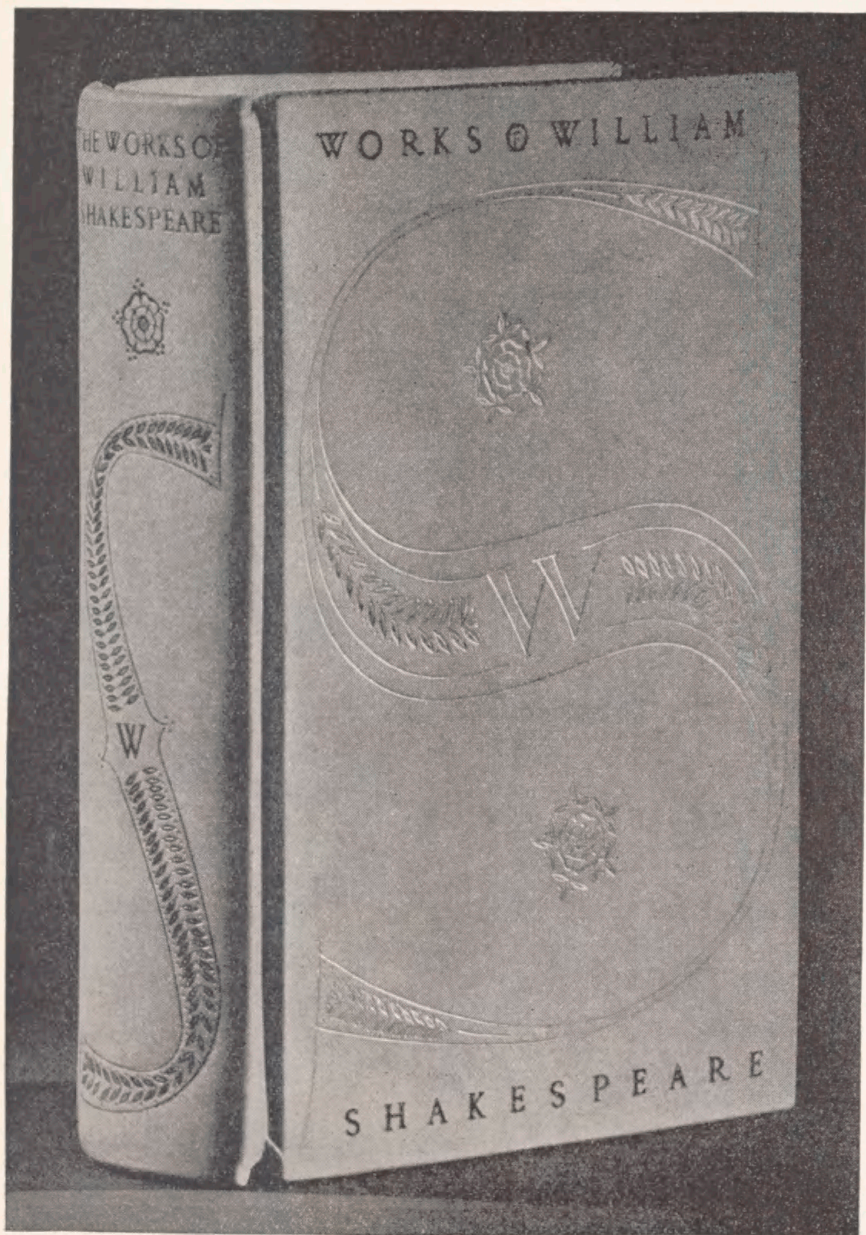
Det ligger milevidt fra Powells håndværkermoral at hefte på moderne vis og bagefter bilde folk ind, at det er ægte ved anbringelse af kunstige ophøjninger på løsryggen. Man skal ikke forledes til at tro, at han dermed er imod alt nyt, slet ikke. Han er i denne henseende fuldt ud på højde med, hvad man ser hos andre mestre, men han lader intet gå til kunderne, uden at han véd med sig selv, at det er solidt og rigtigt lavet.

På samme måde holder han den skik i hævde at trække heftesnoren gennem pappene. Dette er ikke nogen speciel engelsk arbejdsmetode; også franske bogbindere bruger den i vid udstrækning. Med hensyn til forgyldning må det bemærkes, at Powell trykker med enkelte bogstaver og ikke, som vi f. eks. kender det i Danmark, med hele linier. Det giver jo uanede muligheder for typernes placering, men kræver til gengæld en langt mere sikker og rolig hånd. Og det er noget, vi må beundre hos denne mand: titlerne står klare og præcise og med fuld udnyttelse af bogstavernes konturer.

I et tilstødende rum er et herligt skindlager, og her foregår også rensning og marmorering. Ældre bøgers urene eller skøre blade gennemgår forskellige bade for at blive rensset og styrket. Mange flasker med mystisk indhold står på gulvet; i en af dem er der såmænd bare klistervand og kaffegrums til farvning af papir, der bruges til lapning af gulnede ark.

For bedre at kunne forstå, hvor meget arbejde der egentlig er ved en bogs indbinding, vil det være nyttigt at kigge nærmere på den følgende liste. Den er udarbejdet i bogbinderfirmaet »Sangorski and Suttcliff« i London og nævntes af Oswald Janner i hans artikel om engelsk bogbinderi i »Bogvennen« 1950. Powells arbejdsgang ligger så nær opad den, at han udmærket kunne have sammensat den på lignende vis. De faglige udtryk er trykt med kursiv, og det har været mig magtpåliggende ved oversættelsen at komme de danske så nær som vel muligt.

1. *Falsning* af de trykte ark eller *adskillelse* af den heftede bog.
2. *Optagning* af de falsede ark eller *nedbankning* af den gamle *fals* og *lapning* af iturevne ark.
3. *Presning* af arkene i fra 12 til 24 timer.
4. *Afmærkning* til heftning.
5. *Heftning*.
6. *Kollationering*; det undersøges, om bogens ark ligger rigtigt.
7. *Forsatspapir* fremstilles.
8. *Fæstning* af forsats.
9. *Flosning* af *bindene*, snoreenderne trevles op.
10. *Limning*; tynd lim smøres på og mellem arkruggene.
11. *Runding* af bogens ryg med en hammer.
12. *Afpresning*, hvorved bankes *false*, som papkanterne kan støtte mod.
13. *Opforing*; de pap, der skal danne *permene*, overlæbes på den ene side med papir.
14. *Tilskæring* af pappene.
15. *Snoregennemtræk*; pappene fastgøres ved at trække hver snor gennem to huller og klæbe dem.
16. *Nedbankning* og afskæring af snoreenderne.
17. *Afvaskning* af limen, der nu har tjent sit formål: at afstive bogryggen, mens den formedes.
18. *Presning* fra 12 til 24 timer.
19. *Beskæring* af *snit* kun foroven eller hele vejen rundt.
20. *Forgyldning*, *marmorering* eller *bemaling* af eet eller flere snit.
21. *Kapitælering*; silkegarn i forskellige farver håndsys i hver ende af bogryggen, der derved forlænges ud mod pappen.
22. *Overtrækning* af ryggen med papir, lærred eller begge dele, udglatte ujævnheder og danne en *pose*, hvis *fast ryg* ikke ønskes.
23. *Ægte bind* gøres mere fremtrædende, eller *ophøjninger* påklæbes *løsryggen*.
24. *Skærfning*; det tilskårne skind gøres tyndere ved falsene og hvor det skal bøjes ind om pappene.
25. *Lædergøring*; skindet *ansmøres* med klister, sættes på bogen og formes over denne, mens det endnu er fugtigt.
26. *Oplukning* af bogen, når klisteret er tørt.
27. *Udskæring*, overflødigt skind skæres jævnt og ensartet væk ved alle *indslag*.
28. *Udfyldning* af fladerne mellem indslagene med tykt papir.
29. *Randskæring* af forsats, så der kan blive en ensartet skindmargin.
30. *Oppapning*, forsats limes over på pappen.
31. *Forgyldning* indvendig; skindmarginen dekoreres sædvanligvis med *linier* eller *ornamenter*.
32. Udvendig forgyldning efter ønske.

3. Shakespeare's Værker i pergamentbind med grønne dekorationer og titeltryk samt det store S i forgyldning.

33. *Titler* efter ønske.
34. Forgyldning af bindkanterne med *linie-* eller *rullestempel*.
35. *Polering* af skindet.
36. *Presning* i 24 timer eller mere.

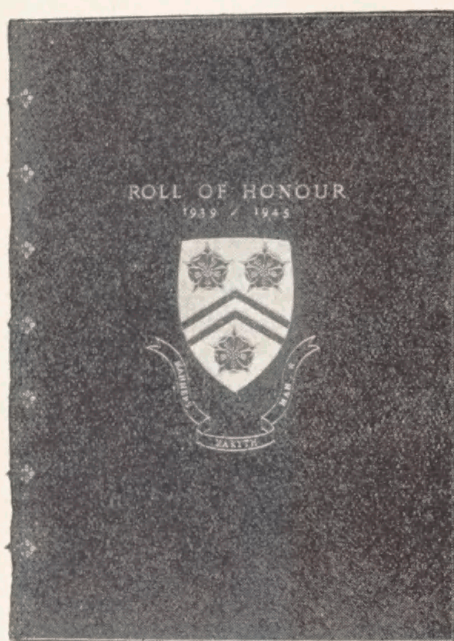
Listen slutter med følgende kommentar: »Ingen maskine er endnu opfundet, som er i stand til at udføre een eneste af disse processer så godt, som de kan gøres i hånden«.

Roger Powell må således have en bog mange gange i hænderne, fra den kommer ind på værkstedet, til den godt emballeret overlades til det engelske postvæsen. Det lyder måske usandsynligt, at processen beskæring - ansætning kan foregå i omvendt rækkefølge, men når man selv har set det og prøvet at forstå fordelene derved, forsvinder tanken om, at der skulle være noget overnaturligt med i spillet.

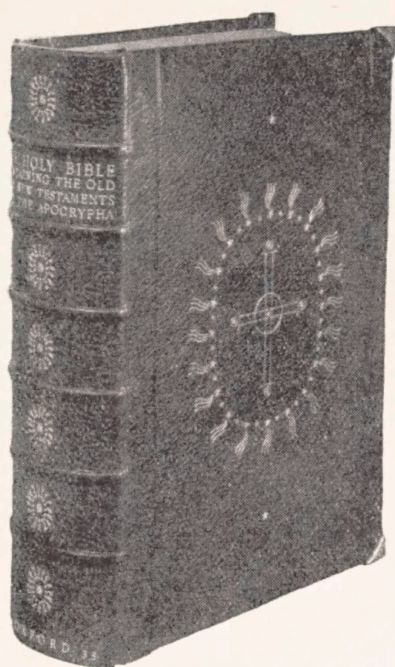
Som før nævnt fæstnes pappene til bogen, ved at heftesnorene trækkes gennem et par huller, der laves med en almindelig syl. Hvor snorene passerer papkanten, skæres der med en håndkniv nogle hak, således at der ikke kan opstå pukler. På gamle bind ses ofte snorene under skindet; dengang var det åbenbart ikke så vigtigt at skjule dem.

Ansætningsmetoden gør pappene solidt forankret, men de er ikke urokkelige som herhjemme, hvor vi lader en papirfals gå med ind over. Tværtimod kan pappene forskydes, og det er netop meningen, for nu kan de rykkes ned fra over- eller undersnit, når bogen sættes i en håndpresse og beskæres med boghøvlen. Størrelsen af formeringen er der i forvejen taget det fornødne hensyn til.

Boghøvlen køres henover den fastpressede bog, mens den støttes af en liste på pressens venstre planke. Den tveæggede kniv drejes sammen med højre høvlside ved hver fremtur længere og længere ind over snittet, der bliver jævnt og glat. Det er en regel, at mindst eet blad ikke træffes som bevis på, at bogen ikke er forskåret.

4. Manuskript af Lene Wellington i bind af sort Morocco med hvid, rød og grøn belægning.

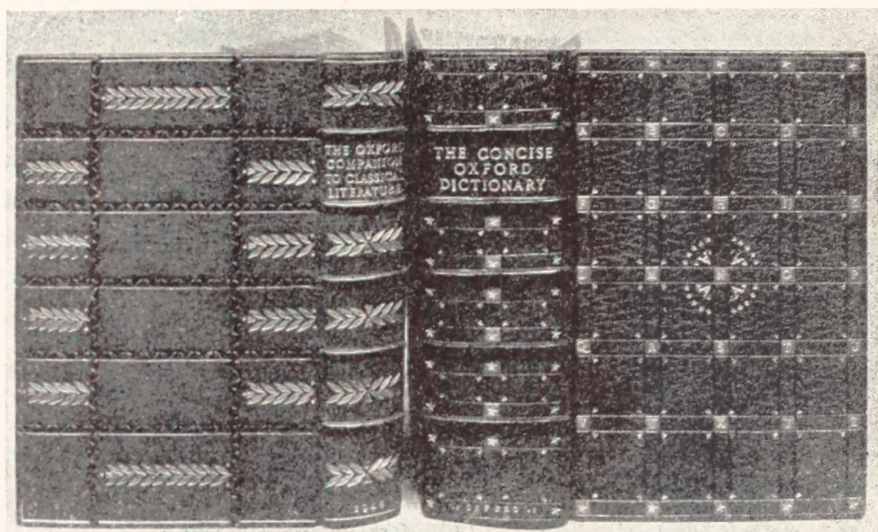

5. Læsepultbibel i mørkegrøn Cape Levant Morocco på egetræsplader.

Forsnittet behandles først, og det sker på den måde, at paprene bøjes bagover, og mellem disse og bogryggen anbringes et par todelte flade metaltingester. Derved gøres ryg og forsnit lige. Hele herligheden sættes i presse, og boghøvlen kommer i sving. Når bogen tages ud, vender rundingen tilbage.

Beskæringen foregår i en bestemt træpresse, der er anbragt i vandret stilling på et stativ. Værkstedet har altså et skærested med en kasse nedenunder til opsamling af papirspåner, og der er en egen fryd ved at arbejde med slige træting i stedet for med vore kolde metalmaskiner, der ikke befordrer skaberlyst. Pressen har runde træmøtrikker med huller i siderne, så der kan spændes til med en stang.

Til de mange led i arbejdsgangen må føjes konferencer med kunderne og udkast til udsmykningen. Og tiden er nu inde til

6. The Oxford Companion to Classical Literature i grøn oaseged.
 7. The Concise Oxford Dictionary i sort oaseged med rødt indlæg.

at se nærmere på flere af Powells færdige bind, allesammen lavet i hans eget værksted i Petersfield. Fig. 3 viser Shakespeares værker i hel pergament. Forpermen domineres helt af det forgyldte S, mens den øvrige dekoration er trykt i grønt. Bindet er udført i 1948, og yderligere kommentar er vist ikke påkrævet.

Bind 4 er lavet til et hædersdokument til Winchester College. Manuskriptet er skrevet og illumineret af Lene Wellington på pergament, og det er indbundet 1949 i sort Morocco med hvid, rød og grøn belægning.

Bind 5 er en »Læsepultbibel« så stor, at almindeligt eksisterende læsepulte er for små, endog dem i kirkerne! Bogen er heftet på seks dobbelte, ægte bind, der er fæstet til træsider af engelsk eg. Træet er synligt indvendig, hvor skindindslaget holder op. Der er benyttet mørkegrøn Cape Levant Morocco og guld- og blindtryk. Hjørnerne er af sølv. Bogen har været udstillet flere steder og er reproduceret i »The Art of the Book«, der viser og omtaler fint boghåndværk fra hele verden.

Bindene 6 og 7 er henholdsvis »The Oxford Companion to Classical Literature« i grøn Oasis og »The Concise Oxford Dictionary« i sort Oasis med rødt indlæg og guld- og blindtryk.

Roger Powell fremviser selv bind 8, en bibel trykt på håndgjort papir og bundet i blå afrikansk Morocco over engelsk egetræ. Forreste bindside er indvendigt og på kanterne forgyldt med tekster fra Det gamle Testamente og bagpermen tilsvarende fra Det ny Testamente. Sølvhjørner kan ses, men der er også påsat sølvspænder, efter at dette fotografi blev taget i 1950. Bogen var udstillet i »The Lion and Unicorn« (Løven og Enhjørningen) South Bank 1951, og der findes en afbildning af den i den håndforyglderbog, som Albert Bonniers forlag i Stockholm udsendte samme år. Biblen er nu anbragt i St. Georgs kapel på Windsor Castle, idet den »med glæde er billiget« af Dronning Elizabeth II som en erindring om hendes fader Kong George VI.

Bind 9 er i skarlagensrød Cape Levant Morocco og indeholder et illumineret pergamentmanuskript til hæder for de engelske kvinders indsats for civilt forsvar under den anden verdenskrig. Værket er indlemmet i samlingen i Westminster Abbey i London.

Virgils *Georgica* i Dag Lewis' engelske oversættelse er indbundet i bind 10. Skindet er blå Oasis med en dejlig enkel og klar dekoration. Bogen har været udstillet i 1950 på en kunst- og håndværkerudstilling i »Victoria and Albert Museum«.

Bind 11 indeholder »R.A.F.-kystkommando«s historie skrevet af Dorothy Hutton. Indbindingen er blå afrikansk Morocco med 12 nedfældede gule skindfigurer og 93 sølvnagler, hvoraf den store i midten symboliserer »Kystkommando«s hovedkvarter, de ni mindre gruppernes hovedkvarterer og de 83 mindste de enkelte eskadroner. Bagpermen er behandlet på samme måde, og der er forsøvede hjørner og spænder. Forrest i bogen findes et »flyvende blad« af pergament med et mønster af guldstjerner, og de 93 folierede og illuminerede pergamentblade skildrer hver et hovedkvarters eller en eskadrons historie.

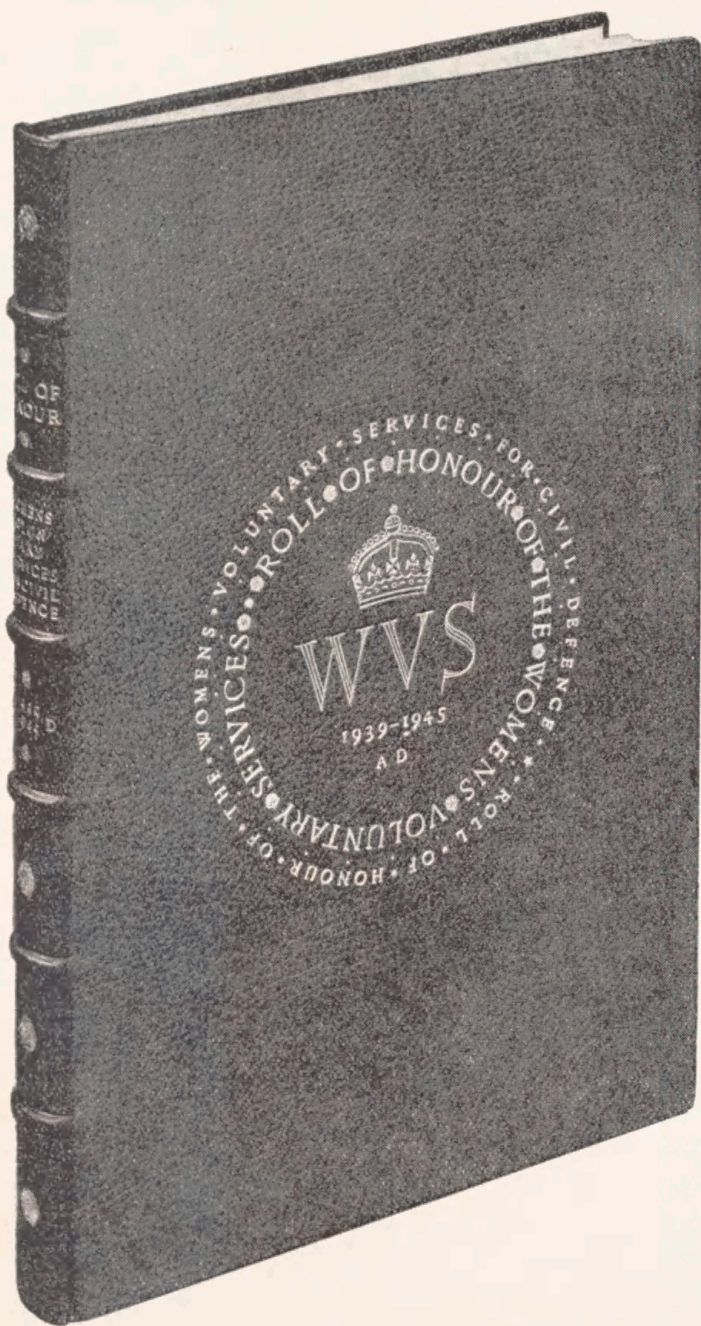
Disse eksempler på Roger Powells indbindingskunst er fuldgyldige beviser på, hvorledes han formår at behandle skind, farver og figurer, så der opstår et harmonisk hele. Det er lærerigt at studere illustrationerne grundigt, og ikke mindre interessant er det at lytte til hans tanker og teori.

8. Bibel i blåt afrikansk Morocco på egetræs-plader. Powell åbner selv bogen.

Han siger, at en bog i første række må være værd at indbinde, såfremt der skal ofres håndarbejde på den, og den må i æstetisk og teknisk henseende være vel vedligeholdt, hvis en gennemtænkt udsmykning af den skal kunne forsvares. Et bind er ikke blot noget, der anbringes uden om en tekstsamling på samme måde som et smudsomslag omkring de populære forlagsbind.

Det er – eller bør være – det bedste resultat af alt det, der gør en bog behagelig at holde i hånden: papiret, der er udsøgt

9. De engelske kvinders civilforsvars æresbog i rød Cape Levant Morocco. Ejes af Westminster Abbey, London.

10. Virgil's Georgica i blå oaseged.

til at bære teksten, forsatspapiret, heftningen, forbindelsen med papsiderne, ryggens struktur, læderet, pergamentet eller hvad der nu anvendes til beklædning. Og disse ting må ikke mindst være med i overvejelserne, når decorationen tegnes.

En bog er kun et tilfredsstillende hele, når der er et passende slægtskab i størrelse, vægt og forholdet mellem alle dens enkelte dele. Hvor ofte er ikke den godt, men enkelt indbundne bog – med måske kun en titel til udsmykning – mere tiltalende end en nok så fint tegnet og forgyldt bog, hvor pappene f. eks. er for tykke eller ryggen for meget rundet, eller som byder på en dårlig oplukning. Dette sidste kan dog i mange tilfælde ikke lægges bogbinderen til last, men skyldes, at forlæggerne anvender papiret forkert, så at dettes bane løber på tværs i stedet for at løbe på langs, således som det altid burde være tilfældet.

Om dette med pptykkelse og rygrunding siger Powell videre, at det ikke har meget med bogindbinding at gøre. Det er mis-handling og stemmer mere overens med udsmykning af en fir-kantet flade. En læderovertrukken træblok ville tjene formålet lige så godt!

Skal en bog dekoreres, føler han, at selv det mindste, der stri-der imod bogens inderste væsen, må undgås. Der skal desuden være en fornemmelse af, at ryggen og permene hører sammen, men overførelse af forgyldningen fra siderne over falsene til ryggen er mindre heldigt. Og man bør ikke hengive sig til så-danne tosserier som blanding af farverne på papkanterne ved at lade indlæggene fortsætte.

11. Royal Air Force kystkommandos historie af Dorothy Hutton. (Manuskript). Blå afrikansk Morocco.

Et eksempel på en meget smuk og enkel helhedsvirkning har vi i bind 12, der er heftet på 11 ægte bind og bundet i mørkeblå Levant. Bogen blev af Shrewsbury School foræret til Dronning Elizabeth II, da hun var til skolens 400 års jubilæum 24. oktober 1952, og den befinder sig nu i den kongelige bogsamling på Windsor Castle. De anvendte stempler og våbenskjolde er specielt tegnet og skåret til denne bog af Sheila Salt og »Russell and Cole«.

I sommeren 1953 rejste Roger Powell en tid til Irland for at ombinde den internationalt kendte »Book of Kells« fra det 8. århundrede. I denne forbindelse kan det nævnes, at der i 1950 i Schweiz blev fremstillet en serie kopier af værket i 3 bind til en pris af ca. 3000 kr. Det er et prægtigt stykke faksimile-arbejde med 48 farveplancher, og mange af de europæiske biblioteker har sikret sig eksemplarer.

Powell føler sig ilde tilpas, hvis han ser en gammel bog med et misrøgtet bind. Han udtrykker sig således: en stor del af skaderne er blevet og bliver gjort ved uvidende og tankeløs reparation af de oprindelige bind. Som en hovedregel gælder det, at gamle bøger, der interesserer bogbinderen som bind betragtet, overhovedet ikke bør repareres eller ombindes. Mange historiske vidnesbyrd er blevet ødelagt af unødige »udbedringer«.

Men hvis ombinding er uundgåelig, må så meget som vel muligt bevares i det nye bind: det gamle forsatspapir, pergamentet, skindresterne o. s. v. Der må foretages omhyggelige optegnelser om den originale heftning, kapitælerne m. v.; kun på dette grundlag kan arbejdet gøres forsvarligt. Det nye bind må have nøje føling med det gamle, men uden forsøg på at efterligne det. Og gennemtænkt samtidig (moderne) behandling og udsmykning er ifølge sagens natur helt uønskelig.

I vore dage er der kun meget få mennesker, som ejer rigt smykkede bøger til hverdagsbrug. Men der er endnu brug for sådanne ting i de mere prægtige omgivelser i kirker og katedraler, hvor de netop i disse dystre tider kan være sikre på at blive

12. Bind i mørkeblå Levant Morocco, skænket af Shrewsbury School til Dronning Elizabeth II.

på deres plads. Powell har haft megen glæde af at foretage indbindinger af denne art. Disse bøger lever et ærefuldt liv ved at tjene det formål, de er bestemt til, i daglig benyttelse, og indtil deres opslidning bliver de båret frem i denne tjeneste.

Roger Powell har siden 1938 været medlem af rådet for »The Arts and Crafts Exhibition Society«, og han underviser stadig i bogbinding på »The Royal College of Art« i London. Som 57-årig kan han endnu nå at få udrettet meget, og gid mange vil lægge sig disse hans ord på sinde:

»Blot der altid findes bogbindere, som følger de fra tidligere generationer nedarvede ideer om indbindingskunsten og husker på, at denne har en tradition, der begynder helt tilbage i det første århundrede af vor kristne tidsregning, da vil det ærlige håndværk vedblive at bestå«.